

[illegible]

Եւել զըստուշուս պիւր տէֆառատ վերեմէյեն քե-
սանասան եալընը 50 զըստուշ տախի տընաբագ, իւշ
պլըգ 50 նիւսիս զաղեթա վերիլէնքէ տէր :
Վարայան թանէ իլէ 50 շէր փարայա սաթըլա-
ճագ տըր :
Իլանսաթեն սաթըրը իւք տէֆա իլեն 3 , իքինճի

տեֆա իջին 2, վե իւգիւնճիւս վե զիյաւտ տեֆա-
ւար իջին 1 զուրուշաուր :

Մէքթուկ վէ սայիրէ, Վէղիր խանընտաւ աշա-
ղը գաթտաւ, 14 նիւնէրօրու օտաւտաւ, Փանոսեան
կարապետ իսմինէ կէօնաէրիլէճէք տիր :

ՀԱՎԱՏԻԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՄԵՐՆԻՒՅԷ

Պու կիւնլէրոնէ պիրաղ սայիր
Աշղուլէյէթիմիզ պուլունտու-
ղունտան, Արաղալար հէմ
էքսիբ չըզարըլմըշ, վէ պինաէն
ալէյհ չօղլուզ հավատխաթ
վերիլէմէմիշ օլտուղունտան,
խասսէթէն մաղուր տիլէրիզ:

—(Թարաթը էշըէֆի հազըթի փառհշա-
հիտէն , Յոռատ մաշա հազըթիւրիւնն օն
պին լերա իհատն պոյրուլտուղու Ալլանթտա
օգունմուշ տութ :

[illegible]

— Ե՛նչիսի մեապիր դաշ քեաթիպի Ն՛ե-
փյ պէյէ րիւթպէյի սալիսէ .

Ո՛ր խորին, վե՛ր Ո՛ր նա գաղմազամաբբը սե-
առէ՞ծլու Սապրի վե՛ր Լ՛ստիւրբաճման բա-
շարաւ իւսիւնձիւ, վե՛ր վե՛րայե՞ծ մուհասեպե-
մուսվինի րիֆա՞ծլու Լ՛ստիւ քեփե՛նտիյէ տեօր-
ախնձիւ րիւ՞ծպէ՛ւրտին պիւրբը զը՞ծա Ս՛ե-
ծիտիյէ նիշանը զիշանը ինայե՞ծ վե՛ր ի՛հսա-
պույրույմուշ տուր :

— Արժ. Խորանան Ս կրօնէ վարդապետի
Սուշ լանքնա կիտիպ, վէ օրատաքի տէօր
նէֆէր վարդապետէրին պու թարաթա ճէ
պինէ տայիր պէքէնիլմբտէ օլան էմրի սա
փլէրին սատըր պոյրուլտուղա մէսմուհիմի
օլմուշ աուր :

Տիւն քո կիւն Վրացաբաւան ժողովաւ
 Կրքաւան Պատրիարք Հայր Հաղորթլէրիյլէ
 Կալաւր պէյնիտէ խալլիճէ գլլ ռա գալ կէջ
 Կիկի իշիտիյիյի տիր :

Պիլզ զանն իտերիգ քի՝ եազըն վագըմ
աա, եա սրբազան Հայր Հազընթլերի, վ
եախօտ քեաֆէթեն մեճիս աղալարը, իսթի
Ֆաարինը վիրմէ մեճպուր օյաճագարարը

չիւնքի մէջ տանտէ օլան ատէ մի իմ թիզաճտան
է օյլէ անլաշըլմադ տա տըր :

— (Վեպաայի տեվէթի ալիւտէն , վէթիւճճարը միւթէպէրանտէն , Սիմուիլ Պարուհ նամ զաթըն , Սիտինտէ պիր քիպրիմ Ֆապրիդապը քիւշատ իտէճէկհնտէն , իճապիտէն րուխսաթը թահսիլ իյէտիկի իմունաւտա օգունմըշտուր :

— Պոլ տէֆա Իսլանճուկտան ալաղըմըդ
պիր մէքթուպտա , շէհրի մէղպուրտա , փեա
րուար իպթիտասընտա , տիվլէթլու Միտհէթ
բաշա Տաղընթէրի թարաֆընտան . Թոնա
խսմիտէ , ^ն Դուքէմմէլ պիր պաշա վերիլտիկ
պիտիրիյմի տիր :

— Մաճըեմէյի թիճարէթ պիրինճի մէճլի
պղաղընտան ՚ւլի Հիլլի Էֆէնտիյէ լիւթ պէյ
սանիյէ սընրֆը սանիսի ,

Ըզայի միւմայիլէյհտէն Խաթապուքի է
Փէնտիյէ քէզայիք ըիւթպէյի մէզքիւրէ ,

Իբրինճի մեծ լիս ազատս ընտան Յովհաննէ
էֆէնտիյէ քէզալիք ըիւրն ուղէյի մէջ քիւրէ :

Սեդքիւր պիրինճի մէճլիս քետթիպի է վ
վէլի Բլի Հ վգը Էֆենտիյէ ըրլթպէյի սա
լիսէ թէվճիհ , վէ

Մարաշ մալ պաշ. քեթիմիպի Նուրի և
Ֆենտիյե Կեօրտունձիւ ըիւթպետէն պիր գը
թա Սէճիտիյե նըշանը իհսան պուլլուր
մուշտուր :

(Թ)ԻՃԱՐԵԹ ԷՔԻՆՃԻ մէջիսի րԵ,յիսի 1] ա
Հան ԷՖԵՆտիյԵ տալի, րիւԹպԵյի միւԹԵ
մայիզի ԹԵՎՃԻ Հ պոլլորԵւտուղու 1] ա Թ)ԻԼԻ
քիտէ օգուՆմուչ տուր:

— Պէտք ունի իւր Լազըրէի պէնինտէ պատ-
զու մուշ օրան թէլէկրաֆ խաթմը թէժ
տիտ ու թափը օլունտրաֆ , պու կիւնէրա
Երբ որ իւր մուխապէրէյէ պաշանըտը
Հափատիտէն տիր :

— Վեպայտի Օսմանիյէ գումանեստական
վարքուրը տախի կէլէճէք բէնձջէմփիճ կի
նինտէն պէտ իլէ, Սէրսին վէ Գըպըրը ,
Պէրիյեթիւշշամ սէվաՏիլի իսկէլէէրի
տախի ուղըրյաճագարը Տավատիսաթտանտը

— Ճ'էպէլի Լիպան հագարնտա ետըրլ
հաւատարիւր , պիր պիրինէ ըէք մովաֆլ
տէյիլ տիրէր :

Զարչանդա կիզնքի Ղուկերէտէ, ասաքի

Հաճանենին պիր պօղաղտա սըգըշարագ խայ-
լիճէ սըգընթը չէքտիկի , վէ պու Ֆէնալըգ-
տան Վէսըուանլըար ճէսարեթ վէ ղայրեթ
ալարագ , հէր նէ գատար Վաղիր պօղիւնուն-
տան սօնրա թէրը իթմիշխտի իսէլէրտէ , թէք-
րարէն Պարամըն պաշնա թօլանաըգլարը ,
վէ հարաքեաթը ասիյանենին պիւթիւն ճէպէլէ-
եայրլմայա պաշլատըղը օգունմուշ խտի :

ԼՆՀամա տօղթու պիր ուֆագ իլավէ չը-
գարարագ, սօնրաաան ալտրղը խապերի, Եանի
Վարամըն պօղուլտօղոնու պիլտիրմիշտիր :

Լեւոնի մեղադրութեան չըզարժան Լեւոն
տ'()ըիւն, Վաթագանըն 288 ինճի նիւսիւ-
սիւստէքի Ն'էպէլ պահսընտաքի Տրափոն աւ-
կերի իւնն, պիւ Վիւքուի պոզոււմաւ լազըրտը-
սընը Բըրըւմաւ Թէրճէմէ իԹփշ, Վէ մէգըիւր
Հափատիսի ճէրճ իյլէմիշտիր :

Ինքնաւ տ'Օրիաննն սեբիզ քէլիճլի պիր
 թէրճէմէտէ , պէտքէ պիր պիւսիւք եանըշ
 ըլլա տիգգաթ իթմէմէտի , շայանը թէայրիպ
 իսէտէ , տոհա սիննճէ բէք քիւզիւք օլուպ ,
 վէ բէք տէ միւպթէտի օլտուղունասան , Վա
 րադա պու տէֆալըզ աֆիլ իտէրէք , սայիր
 տէֆա տիգգաթ իթմէսինի խալիսանէ նասի
 հաթ իտէր :

Եւսի մեղաւորութա ճիշտեան տախ
շէոյի օգունմուշտուր :

“ՂԵՎԵՐ ԼԻԱՆՏԻ ԹԱՐԱՓԵՐՆԵՐՆԱԿԱՅ
ՂԵ ԿԻՆԱ ԳԽՐՉՉԳԼԹ ՂՈՏՈՐԱ ԿԵԼՄԻՆ ԻՍԵ-
ՏԵ , ԱԼԵՆՏԻ ԱՆՍՍԱՐՐ ԱԽԻՐԵՅԷ ՆԱԳԱՐԵՆ
ՐՈՒՆՍՍԱՐԻ ԷՉԳՐՅԱՆԸՆ ԲԻՆՃԱԹ ՎԷ ՓԻՐԱԿ
ԻՂԵԱԽԻՐԵՐԻ , ՎԷ ԷՍԵՐԻ ՓԵՍԱՌ ՄԱՆՎ ՕՐՄ
ՏԵՐԵՃԵԱՆԷ ՎԱՐՄՆ ԽՈՒՆԻ ԱՆՍԱՂՈՐՄԻՐՏՐՐ:

Ուշահարը, հագրագծեր հալին նե մեր
քեզան օլտուղը շիւքհէսիդ ասրեթտե ան
լաշըլամատըղընտան, եէնի ալընաճագ հափ
տիսէրէ միւնթազըր օլունադ իգթիզա իթ
մէքտե տիր :

[illegible]

Հոս խապերի պիղծ եղանակը օլան զամ, նասրը օլմուշտա էջլէ պիր եանըջլըդ վագը օլմուշտա, օնու աախի պիլտիրմէլի տիր :

— Պու կիւնլերտէ, միլէթիմիդտէ թէաթ-
քօ օլունլարը իծրա իաէնլեր իւղէրինտէ զու-
հուրա կէլէն զայրէթ իլէ, էհալի թարաֆըն-
տան կէօթէրիլմէյէ պաշայան րաղպէթ շա-
յանը մէմուռնիյէթ պուլունմագտա տըր :

Պու ճիւմա կիճէսի Լըռէլեան թատրոնտա
(Օտտ Պէլը ընկերութիւնու ֆուգարասը
մէնֆաթը իչին օյնանըլան օլունտա, խայլի-
ճէ թէմաշակեան պուլունմուշ, վէ օլունճու-
լար թարաֆընտան զուհուրա կէլէն իսթիտատ
ճիւմլէ թարաֆընտան թագտիր գըլընմըշտըր :

Հէլէ Պօղոսլուդ. թագլիտինի իծրա իտէն
Պարագաշեան օրիօրուռն քեթֆէյի էթվար
ու հարաքեթը, զէյաթէսիլէ թահսին օ-
լունմուշ տուր :

Տաղաւրլան իլանլարա կէօթէ, փետրուար
13 տէ, եանի եարըն քի բազար ախշամը,
եինէ մէղքիւր Լըռէլեան թէաթքօտա, մէշ-
հուր օլունլար իծրա օլունմագտըր, շէօյլէ
քի, էվլէլա տիկին Պիլէճիկեան Սուսա
նամ օլունու իծրա իտիպ, պատէհու Վիգ-
թօր Հիւկօնուռն Լընճէլօ նամ օլունու օյնա-
նըլաճագ, վէ պահա սօնրա լիսանը իտիլքի
իւղլէ պիր ֆարսա վէրիլէճէք տիր :

(Օլունա կիճէնին սաաթ իքի պուլունդուռն-
տա պաշանըլաճագ օլունպ, վէ Պարանսա, Ի-
թալեա, վէ Լմէրիգա տէվլէթլի սէֆիլքէթի
տախի տալէթ օլունմուշ, վէ թէլըրիֆէ րաղ-
պէթ պուլունմալարը վատ իտիլմիշ օլուն-
դունտան, բէք չօգ թէմաշակեան պուլունա-
րագ, կերէք օլունճու թագըմընըն, վէ կէ-
րէք իտարէսինի տէր իւհտէ իմմիշ օլան զա-
թըն, թէշվիգ ու թէրզիպլէրինի մուճիպ օ-
լաճագլարը մէմուլի գալիտէն պուլունմագտա
տըր :

Պէլէն հաֆթա, Կառւմ թէաթքօտունտա,
եինի թէշթիլ օլունան խուլմուռն իծրա իյ-
լէտիկի Մէղէա նամ մէշհուր օլունուռն զիք-
րինի կէլիպ, վէ Լըռէլեան տիկինին մէտհ ու
սէնասըն գըսսաճա օգուտուղուռնպ սըրատա,
պաշագ սէօյլէյէճէկիմիլ տախի վար իտուկին
պիլտիրմիշ իտիք :

(Օլ պապտէ սէօյլէյէճէկիմիլ ուղուն պիր
շէյ օլմայըպ, իլա շունու անլաթմագտըրքի,
լէյլէյի մէպպուրէտէ կէօրիլէն ֆէվգ էլ ա-
տէ իղտիհամ, միլէթիմիդտէ թէաթքօ աղղու
ու աթէշինին սէօնմիշ օլմայըպ, իլա պաղը
սէպէպլէրլէ մէթուր գըլընմըշ իտուկի ան-
լաշըլմըշտըր :

Պէնիի առէմին, ալէսսէվիյէ, իյկի վէ
կիւղէլի, վէ աղամէթի սէվէճէկի տէրքեար,
վէ միլէթիմիլին տախի շու խասսէտէն մահ-
րում պուլունմալաճագը աշիքեար տըր :

Վերջի, էհալի Լըռէլեան թէաթքօտան

սուլմուշ իտի, վէ սուլմալատա պաղը հագգ-
լը սէպէպլէրի վար իտի. վէ պու սէնէ եէնի
խուլմը իծրաթա պաշաթըրքտա, կերչի էս-
կի սուլգլուղուն մէյտանէ կէլտիկի կէօրիւն-
տիւ լաքին, սօնրատան թէաթքօ թարա-
ֆընտան տէվամ վէ լիյաթաթ կէօթէրիլ-
մէյէ պաշաթըրքա, էհալի թարաֆընտան
տախի մէյլ ու մուհապպէթ կէօթէրիլմէյէ
պաշաթըրքտան պաշագ, Լըռէլեան թէաթ-
քօնուռն ուֆագլըղը վէ ֆագըրըղը, չօգլարըն
մահգընիյէթիմինի մուճիպ օլմագտա իքէն,
Կառւմ թէաթքօտունուռն իտիլ իլէ պիլլիքտէ,
վագթիլլէ նիչէ սէնալար օգուլմուշ օլունդու
Լըռէլեան իտի պիրալէն պիրէ կիւղէնէ եէ-
թիշտիքտէ, մէմուռնէն գօշուշմայա պաշաթըր :

Պու սէնէ իչին արթըգ իծրաթը իճիմալ-
տէն տիր տէյէմէյիլ, լաքին կէլէճէք սէնէ
իչին իճիմալտէն տիր գըյասիլլէ պիր միւ-
թալաթըղը պէյան իտէրիլ :

Տիկին Լըռէլեան իսթիտատ ու լիյաթա-
թընը հէր քէօ թագտիր իթմէքտէ տիր, լա-
քին օրիօրը Պարագաշեանըն իսթիտատ ու
լիյաթաթը տախի, հէր քէսին գալլիտէ
այնի մէվգըն թուլմագտա տըր :

Պիր թէաթքօ իչին, պիր աիկին Լըռէլեան
իլէ պիր տէ օրիօրը Պարագաշեան չօգ օլ-
մագտաթտան պաշագ, էհալի իտէ, էքիտինի
տախի, հէր վագթը, այրը այրը պուլուն-
տուղլարընտան զիյատէ, պիրիքտէ օլունգ-
լարընտա, թահսին ու թէշլիգ իյլէմէյէ հա-
ղըր վէ միւնթաղըր տըր, վէ պուլունտան աա
գաթիւնաղար, արթըգ միլէթիմիլ արղու վէ
կուլթօտու իչին, Կառւմ թէաթքօտու կէօթ-
լէրի էօնիւնտէ օլունգաճ, Լըռէլեան թէ-
աթքօ բէք տախ պիր հալտէ պուլունմագտա
տըր. իտի, պիղճէ, պու սէնէյի պէօյլէ կէ-
չիքտիքտէն սօնրա, իքի խուլմուռն իչինտէ
պուլունտան սահիպ լիյաթաթ վէ իսթիտա-
լար պիրլէշմէլի, վէ իսթիտատը օլմայանլար
պաշագ գըսմէթ արամալը, վէ պիր իյի խուլմը
մէյտանէ կէլէրէք, հաֆթաթա իքի եա իւչ
կիճէ տալիմա Կառւմ թէաթքօտունտա իճ-
րայի հիւնէր իյլէմէլի տիր :

Պու խուսուս իծրալէ կէլտիկի թագտիր-
տէ, տահա նիչէ տիգգաթ վէ նաաիհաթ օ-
լունմագ խուսուսլար վար իտէտէ, շիմտիտէն
սէօյլէնիլմէսի պիհուտէ օլաճաղընտան սարֆը
նաղար իտէրիլ :

— Վարագանըն 273 իւնիւնիւ նիւսիտէսինտէ,
Լըռէլեան թէաթքօտա, ալթընճը տալիքի
Հայ ֆուգարասը մէնֆաթընտա, Լըշակ Լ-
նամ ողբերգութիւնուռն իծրա օլունմագտը,
սայիր զաղէթալարտա իլան իթտիրիլտիկի կի-
պի, իլան իթտիրիլմիշ, վէ ֆիլվագը մէղքիւր
օլունտա իծրալէ կէլմիշ իտի իտէտէ, հասը-
լաթընըն պիլաթէկիտէն թէվիլ օլունտուղու,
վէ եախօթ քիլիսէլէրէ թէսիլմ գըլընտըրը,
հէնուղ իլան իթտիրիլմէսիկինտէն, պաղըլար

թարաֆընտան սիւալ իթմէքտէ օլունգլա-
րընտան, ալթըրըմըլ ճէվապէ նաղարէն պէ-
յան իտէրիլ քի, մէղքիւր կիճէ հասըլաթը,
վէ հիստպը եագընտա իլան իթտիրիլէճէքտիր :

Հու միւնասէպէթլէ շունու տախի պէյան
իտէրիլ քի, Վարագանըն 281 իւնիւ նիւս-
իտէսինտէ, մէղքիւր օլունուռն իքինճի տէֆա
օլարագ օյնանըլաճագը իլանընտան սօնրա,
մէղքիւր կիճէնին հասըլաթը իչին տախի ֆու-
գարա մէնֆաթընտա պիտ օլաճագ տըր կիպի
եաղըլմըլ իտէտէ, պիր սէհիլյաթտէն իպա-
րէթ պուլունտուղու էրպաղը տիգգաթա մա-
լիւմաուր :

ԼՏԻՆԸ

287 հէ Վարագանըն պէլլայէ :

Պագ շու սէֆիլ ճէօմաթա, հիչպիր թէ-
րահիւմ իտէն վարմարըր, շու ասըր աաալէթ-
հասըր Հահիշահիտէ կարգաւորլար նէ գա-
պահաթ էթսէ էօրթմէլի պաստըրմալըյմըլ քի
հիչտուրմայըպ էթսինլէր, վէ ճէօմաթաթտան օ-
լուր իտէ ասըլըն. քէսիլսին զարարը եօգ Պիլլիմ
իթիգատըմըլաճ քիլիսէ տիմէք ճէօմաթաթ տի-
մէք տիր, կարգաւորլար իտէ քիլիսէնին իա-
տէմէսի տիրլէր. Վիլիսէնին սահիպի մուլթաղ
օլան Վրիստոս «որգի մարդոյ ոչ եկն պաշ-
տան առնուլ, այլ պաշտուլ, և զանճն իւր
տալ փրկանս փոխանակ բաղմաղ» թալիմա.
թընա տիգգաթ իտէն վարմար տըր. էքիտի
քի՞մ իմիշ, խատէմէլէր, վէ եախօթ պուլ թա-
լիմաթ թարիգաթընա մէյեալ օլանլար քիմ-
լէր տիրլէր :

Վրիստոս ճէօմաթաթըն րուհանի խրտմի-
նին իծրասը իչին ֆէտա օլուր, վէ Վրիստոս
թարիգաթընըն մուալլիմիլի վէ միւտէրիւ-
լիյի իլէ էօլիւնէնլէրին պաղըլարը, քէնտիէ-
ֆէնտիլէրի օլան ճէօմաթաթըն պաղընա պիր
թօրպա սաման կէլիլիպ, վէ կէօլլէրինի պաղ-
լալըպ, տէյիրմէն թաշնա գօշմագ իսթէրլէր
քի պուլղտայ ուն օլաթն տա գարընլարը րա-
հաթաճա աօյսուռն, նասըլ քի վագթի իլէ մէշհուր
եպիսկոպոսուն պիրիսի, մէշհուր պիր պատու-
լիյէ «ճէօմաթաթըն կէօլիւ աղըլարը կիպիտէ-
յիրմէն թաշը տէօնմէլ, վէ շու էքմէյի կէ-
օրիյօրմուսուն... պիլ եէյէմէյիլ» տէմիշտիր :
Պուլուն սէօլէմէմիլլէ հէփսիտէ օլ ֆիլիլտէ
տիր տիմէք տէյիլ մէրամըմըլ : Հագգանիյ-
եթ լալիլի օլանլար տախի վար տըր իլէ-
րիտէ, լաքին էյէր հիմմէթ էթսէլէրտէ շու
ֆէնաղըլարըն զինհար զուհուրա կէլմէմի
իչին պիր չարէ տիւչիւնսէլէր, գուրուլար եա-
նընտա եաշարտա եանմաղար :

Հագգանիյէթ վալիլիլէն պագհանգուցեալ
Պօղոս պատրիարք Լըռէլեանէ մտէ քարո
վէրիլ պիր քիլիսէտէ քի, լուսաւորեա վագ-
թի չըգան ըլըգ միւճիլլէ նուրու տէյիլ տիր,
առէթա աթէշտէն եանմա մուլ վէ շալգ արը
էյլէ պաթըլէֆթեարլարա գահիպ օլունպ, սա-
գալընըղը պըլըլընըղը վէ թէնինիլի եագմագ

յրն տէրի: () Լ պիտի քննարկենք եւ ինչպէս
վէ օլտաւթաւ Կիրակոս բաթրիք վաղ իտեր
քի, լուսաւորեալ վաղթի չորսն ըլլող, Է-
սալէթէն միւսինքն վէ հիւսիս շուրու տուր,
քիմ քի իմիմատ իմեղ իսէ, շէջլէ պէջ-
լէ օլուր տէրի: Կէլ շիմտի սէֆիլ ճեօմաւ-
թըն միւսինքն վաղ քի, գաչ չա-
թալ օլտու: Պէջլէ զըտտ վէ ագսի թալի-
մաթլարը կիպի, հէր իշլէրիտէ պիտի պիտին
պէնդէմէլ, իշլէ պիտին իշին իշլէրիտէն
պաղլարը հատաէն աշըր սէրքէլիք իտէ-
րէք, կարգաւոր կիւրուհունուն իսմին պի-
տէն լէքէլէրի օնլարըն կիւրուհատալարը օ-
լան զաթլար, թէկտիպաթը շէտիտէ իլէ թէր-
պիլէ ոլունմատըգաւ, պու սիթէմէլէրի հէր
տայիմ չէքէքէր տիլէր:

Լաքին նէ տէրսին շու միւսինքն «որով-
հետեւ մէք չենք ուղեր մահապարտ ցցունել
այ եպիսկոպոս մը, մէք չենք ուղեր ի կա-
խաղան տեսնել այ եպիսկոպոս մը իբրեւ
մահապարտ, մէք չենք ուղեր կիրականաց
պատիւը բոլորովին ոտնակոխ և զանոնք աշ-
խարհիս առջև ծաղր ու ծանակ ընել: Ա-
րագա թերեւս կուզէ որ . . . Եզգային վար-
չութիւնը զխաչատուր եպիսկոպոսը մատնէ
կայսերական կառավարութեան և խնդրէ որ
կամուրջին գլուխը կախուի անիկա» (Պ. շո-
ղորդուրութեանդ քանցքը բաց է մնացրի)
տիմէք տիր քի, խաչատուր ասըլաճագ գա-
տար գապահաթըլըմըլ ամմա, կարգակից-
լէրինին հաթըր իշին սէթը իմեղ իսթէյսը-
սուն:

Լաթօտ իճֆասը օլմատըգաւ եարըն Սար-
կասուն պիտիտէ խաչատուրուն սաղըղընտա
կաթողիկոս օլուր, խաչատուրու պիտինին Է-
ի իլէ գաթը իթտիրի. իշլէ սանա կաթո-
ղիկոս սաղ վէ հայաթտա իքէն, պաշդա պի-
նին կաթողիկոս օլմասը, ուսուլի միւսէրուհ
թարգիլէն կիրտի կիթաի, իլա իլա պէջլէ
պիր գաչ միւսինքն թարափկիրէրիտէ օլտուգ-
աւ, սէրպէսթ սէրպէսթ: Սիլէթին իշի
կիւծիւ Էօգ իսէ, կաթողիկոս թատիգի իշին
հէման Էօրուսուն եաթըն, սայիր միլէթլէր
ախզուլիթա իլէ, վէ թիճարէթ իլէ մէշուլ
օլուն, պիլիմ սէֆիլ միլէթին պիլիմ իշլէրի
գայըլմագսըղըն եիւլ իսթիւ գալըն . . .
Արագանըն եաթօտ պաշդաթընըն գապա-
հաթըր վաթմը տրի, գաղանըն գաթաղընըն աշար
իքէն, իսլիմի եիւղիւմիւզէ չալար տէրի տիւ-
շիւնմէտինիլ մի իտի: Եթ պաշընտա տա պիր
թաղըմ պէթտուլար քի, քէնտինէ ռաճիտիր:

Պիզտէ տուա իտէրիլ:
Սէֆիլ միլէթիմիլին հագըղըն թատահալ
իտէնլէր եաշաթընլար, վէ հագըր աճիգա-
նէմիլին իպլալընա չալըշալար, լանթի
գատիմէ իլէ լանթիլէնմիլ օլունլար:

Պաշգա պիտիտէ «չաթաթներ անցնել
ետե պատասխան տալ» տէլէն միւսիւ տէ-

յիլ մի. տէրքինէ հիմմէթ իթտիրիլ մի-
հուտ մէքթուպարը, պահալարը պիր իքի
հաթթա կէչէր կէչմէլ, ունուտուր ին-
յէթիլլէ մի ալմըղտընըլ, Ելաճ ազըլար
վէրէ, Արագանըն սիւպարընա ճէվապ
Էօգ, կէօրմէք իշինէ կէլմէլ:

Պալթէթ իտին քի, չաթուգ պիթսին շու
տալա, Էօթէտէ Ելաթաթին վար, Սիւ վար,
արգաթան քիմ պիլիր, տահա Եաթթիք տա-
վալարը զուհուր իտէր, միլէթին հատտի վար
իսէ, մէշուլիլլէթին գուրթուսուն, պու
գատար իշլէր հէք կարգաւորլար իշին եա-
ղըմըլ, եա սէֆիլ աշխարհականլարա նէօ-
պէթ Էօգմու, Ելաճա նիյալ իթսին քի,
«հանցէ մշակս ի հունձն իւր, զի հունձը
բազում են և մշակը սակաւ»:

Պու միւթալաւարը վէ պալեաթէրի Ե-
րիստակէս Սրբաղան իշին վէրիլէն, վէ իս-
թէնիլլէն մալիւմաթլարըմըլ սալթ տէրճ իտէ-
սինիլ տէրի եաղմատըլ, իլա Էթթար պէ-
յան, վէ սատըրգանէ միլէթ ուղըրունա ճահտ
ու զայրէթ իլթիկինիլլէն, շիւքրանիլլէթ
կէօթէրտիլլէրի իթատէ իշին եաղտըլ.
չիւնքի, զաղթաթըլարըմըլ աղըլ մալիւմ
եա, պալաղը Էլթաղ վէ պալաղը լուղէթ-
լէր իլէ, գալգալար պիր շէյ թահրի իտէր-
լէր, ճէվապընա թէհամիւլ գալմաղ, ամ-
մա քէնտիլէր ալըղան աղը, իշլիմէյտէ,
սէջլէմէյտէ, Ելիպ գուրպիլտէրի, վէ ճի-
վարընտաթի սէլէ սէլէթ Էօթէնլէրին մուա-
մէլէլէրինէ պէնդէր մուամէլէլէրի. . .

— Սէրհուլ Կարապետ վարդապետ Եւհ-
նաղարեանըն, պիլվասիլլէ, թաշալարտաթի
թուգարա մէքթէպլէրի իշին պըրագտըլ
քիթապլարտան, գեր. Երսէս սրբաղան մա-
րիթէթիլլէ, 30 թանէ հէգերէն, 20 թանէ
ուֆագ Էայոց պոստուլիլլէ, վէ պաղը քը-
րանըղճա քիթապլարտան, Պիլան մէքթէպի
իշին, շիմտիլէրտէ պուրատա պուրունա Պի-
լանը տէր Եսկըր հայրա իհտա օլունտու-
ղունտան, իապսէթէն իզհարը թէչէքթիւր
օլունուր:

Սէքթէպի մէզպուր իշին, միւսայիլլէյճ
քահանայա, սարաթըր միլթէպլէրանտէն պիր
զաթ աթիլ 50 գըթա Կաստիարակութիւն
Սանկանց նամ քիթապտան իհտան իթմիշ
օլմաղին, այնի թէչէքթիւրէ շայան պու-
լունմուշ տուր:

Իշլիթտիկիմիլլէ կէօրէ, զաթըն պիրիսի
իայրիսալըլ իտէրէք, եանի ալըղընը քէն-
տի քիսէսինտէն վիթէրէք, Պիլան մէքթէպի
իշին պիր հօճա կէօնտէրմէլլէյճ հիմմէթ ի-
տէճէք իթշ: Ելաճ վիթէյտիտէ շու հալա-
տիսին իճրայէ կէլտիկին կէօրէյտիք:

Պիլան մէքթէպի իշին, քիթապ իհտա
իթմէք նիլլէթիլլէն պուրունա իայրիսալ
զաթլարըն, միւսայիլլէյճ տէր Եսկըր քահա-

նայր Վէզիր Խաթընտա պուլմալարը իթթար
օլունուր:

— Իտինէ մէքթէպի կիթտիլլէ իլէրուլէ-
յէճէք եէրտէ, կէրի կէրի կիթմէքտէ օլտու-
ղու իշլիթլմէքտէ տիր. շէջլէքի, քեաթթէյի
մէքթէպլէրտէն ֆալադա տէյնէք գալգալա-
տա սլտուգտան պաշդա, հաթթա հիւքիւմէթ
թարաթընտան տաթի տայագ տէնիլլէն շէյ
մէն իտիլմիշ իքէն, Եսկըր մէքթէպի հո-
գաթարձու աղալարը, կիւղէլլէ պլա չալըր-
լարը իլէ, սիւսիւմէ ֆալադալար բէյտահ
իթտիրմիլլէ տիր:

— Եւ աթիտէրի բողոք, արժ. Եսկըր
վարդապետ Չիլինկիրեան թարաթընտան
Կրօնական ժողովա թագաթիմ օլունմուշ օ-
լուպ, վէ պաղը զայրէթէլան թարաթընտան
տաթի, սուրէթիլլէն Վարդատա տէրճի թա-
լէպ օլունմուշ օլտուղունտան, այնէն պէյան
իտէրիլ:

Միւսայիլլէյճ վարդապետ Բուհայան իլէ
պաղը տէսթթ գաթալըլար թարաթընտան,
չգաթաղըլ քիթապ սէպէպիլտէն թահգիր
օլունմագտաթըր, լաքին մուղայիրի սլարագ,
կէնճէր, վէ Էթթարը սէրպէսթիլլէյճ ի-
այէթ իտէնլէր թարաթընտան, զիյատէ թա-
ղիմ ու իշլիթիւմ կէօրմէքտէտիր:

Կրօնական ժողովա չաղըլլըլ օլտուղու
պէր թարաթ, Տէրոյնց պատուիլ թարա-
թընտան տաթի, մէքթիւր քիթապընտան տօ-
լայը, Սէարիթ մէճիլի ալիսինէ միւսայի-
լլէյճին ալէյճիլտէ թէչէքթի օլունմուշ օլ-
տուղունտան, քէյֆիլլէթ բաթրիքսանէյճ
հալալէ օլունմուշ տուր:

Տէրոյնց պատուիլ, Երեւակըլլա, քէն-
տի ալէյճիլտէ սէջլէնէնլէրէ քէվապ վէրէ-
պիլլէրիքէն, հիւքիւմէթէ տալապ գալըլ-
մասը, ալ թէհաճիւպ իտէճէք շէյ տէյիլտիր:

Ելաճ վէրէյտիտէ, բաթրիքսանէ, զա-
րագտան հարաքեաթը իրթիքեապ իտիպ, վէ
շուքէյթիլլէթիլտէ քէնտուլէ կէօնտէրիլլէսի-
նի այնի ֆուրսաթ ատտ իտէրէք, պիր չար-
ըրգ ըյճ կէօթէրմէյճ յոյ, վէ պինտէն ա-
լէյճ, Սէարիթ մէճիլի տագայիլլէնտաթ
նէպտինտէ մահճուպ ալւալլէյճիլ:

Պարթիւրաթ քիւսթ քիւսթ պարթիլլէն է:

Պարթ
Եմեւապատիւ Սրբաղան . . . Էայր և
նախագահ ազգային կրօնական ժողովոյն:

1866, յունվար 31 թուականաւ Չիւր
բարձր օրբաղնութեան պաշտօնական հրա-
ւերը առ օրին մեր ձեռքը հասած ըլլալով,
անմիջապէս ներկայացանք կրօնական պատ-
կառելի ժողովոյդ ատենանը, ուր՝ տարւոյս
սկիզբը մեր նուաստութեան հրատարակած
ազգային եղիմայ անցից պարթիլլէն մէջն մէկ
քանի կէտերու դէմ ոմանց ունեցած մաս-
նաւոր բողոքներուն վերահասու եղանք:

Թեպետև Ենթոյն սոսկ քաղաքական և միմիայն ի. դրան սպազորական օրինաց առնելն վերաբերեալ ըլլալ մասամբ իւրի Ս. Ժողովոյ հասկցուցինք, սակայն կերպով մը անլսելի ըլլալուն համար, ստիպուեցանք դարձեալ հարցնել թէ՛ արդեօք մեր գրած ներուէն մէջ կրօնի վերաբերեալ կէտ մը կայ թէ ոչ. որուն բացասական պատասխան առնելով, երբ դուրս ելելու կը պատրաստուէինք յանկարծ ատենագրիւր շարք սուրբէն սա սպառնալիքը լսեցինք. — յառաջիկայ երեքշաբթի օրը Պատրիարքարան կանխեցէք, որ դատուիք. — (անշուշտ այն վայրկեանին հայրաւորքը ինքզինքը Ժողովոյ համագահ կամ ատենապետ կարծելով, ինչպէս անգիւն քահանայ մ'ալ — ան դրեք օրինակ մ'ալ ինձ տուր, որ այս բարեկենդանի օրերը ըզբօսնում — ըսաւ հեղինակ. անշուշտ նա ալ ինքզինքը ոչ թէ կրօնական պատկառելի Ժողովոյ, այլ սինկթոր մարդկանց խմբակի մը մէջ ըղձած երեւակայելով, որոց այսպիսի անվայել վարմունքը՝ կարծեմք քիչ անպատուութիւն չկրնար համարուիլ կրօնական Սրբազնութեան Ժողովոյ)։

Իհեք՝ սրբազան շարք, ո՛ր և իցէ անձանց դէմ ոչ թշնամութիւն ունիմք և ոչ իսկ առնուածիւն, այլ պատմութեան կարգը ինչ որ բերած է, նոյնը գրած ենք, և այն առի յորդոր միայն, և առաւել ալ ի գոշուածիւն, քան ի գրգռութիւն կրից, և այլն։

Սրբազան շարք, մեր գրած պատմութեան մէջ պարունակուածներուն բոլորն ալ շատերուն աչօք տեսած, ձեռք շոյափած և քր. դէն լրագրաց միջոցաւ հրատարակուած և ականատեսներէն իսկ վկայուած իրողութիւններ են, մանաւանդ Վրդիս ամբողջութեանը մահ սպառնացող՝ պապականութեան խմբով խմորուած Վրդին միջէն մաս մը շահագէտ անձանց և որ ցաւալին է յուսահատութեամբ բողոքականութեան հակամէտ եղող ներուն յորդոր կարգաւ համար պարտքերնիս վճարելու վայել տարած ենք, ինչ որ եկեղեցականի մը սրբազան պարտքն է. մեր Վրդին և Լուսաւորչական սուրբ Եկեղեցւոյն օգուտը մտաբերելով, իբրեւ ճշմարիտ դաւակ և հարադատ անդամ Վրդիս Վրամեան և իբրեւ մին ի Լուսաւորչական և եկեղեցական մշակոյց Լուսաւորչական Վրդային Ս. եկեղեցւոյն Վստուծոյ։

Իսկ եթէ ի չարագործիւ կրից յուզեալ ու մանք՝ Վրդին մէջ հերձուած և վեճ յարուցանելու համար՝ դիտմամբ մեր ըսածները կերպարանափոխ ընելով կրօնական ձեւ և գոյն տալ խորհիւն և զմէջ զրոյարտել փորձ ընել ուզեն և հաւատարմութեան ատենան բանալու ոտք ելլեն, այն ատեն հարկը կը պահանջէ Վրդային երեսփոխանական բարձրագոյն տոնէին դիմել. և կամ համազումար խառն Ժողով կազմելով, մեր ըսածները քննութեան առնել, ուր պատրաստ եմք ներկայանալ և համարձակ աւանդներ թէ Վրդին և թէ մեր Լուսաւորչական անբիծ կրօնքին իրաւունքները պաշտպանել. ևն. ևն։

Հաւել քան զայս մնամք միշտ ձեր բարձր սրբազնութեան ամենախոնարհ ծառայ

Ս. Գրգոր Լուսաւորչական Վրդային
Նախկին առաքելական Սրբ
առնայն Երեսփոխան։

11. Պոլս 1866 թիւորար 8

— Ինչպէս թիւորար Երեսփոխան շու պահս օգուտն առնալ օլտուղունտան, այնէն տերձ ի տերիլ։

Իսկապէս Վերաբերեալ Երեսփոխան Գրգոր Լուսաւորչական Վրդային։

Շէր մեմէրէթ արապիսիտե տիր խաստէյի թապիլիյէն վիճուտի, եանի պազը մահս սուլաթ հագգընտա հարեւեթէ գապիլիյէնի, վէ պազըլարը հագգընտա ատենի գապիլիյէնի, թիւր տերքեար օլուպ, էքսերեա մէնաֆիլի քիւլլիյէն իսթիհասը տախի, մահսուլաթը մեղքիւրետէն պազըլարընն պիր մեմէրէթէ մախսուս օլմաթընտան նէշէթ իսթիկի մալիւտիւր։

Կէմալիքի Օսմանիյէ, մեմգըրի ճօղաֆիյէյի իգթիլիյէն զայեթ միւսայիտ պիր իգթիլի միւսատըր օլմազը, մահսուլաթը միւլթէնէվիյէնէ գապիլիյէնի տերքեար օլուպ, պունլարըն պազըլարը պիր խաստէ մեմալիքի մեղքիւրէյէ մախսուս վէ միւնհասըր օլտուղու կիւրի, պազըլարը մեմալիքի սայիլէտէ տախի հուսուլէ կէլէն մահսուլաթ գապիլիյէն տիր։

Ստայիձէ քէսրէթի իսթիմալի ճիհէթիյէ, էհէմմիյէթի մալիւմ, վէ հէմ մեմալիքի սայիլէտէ, վէ հէմալ մեմալիքի Օսմանիյէտէ հուսուլի միւլթէրէպ վէ մեմգըրմ օլան բամուգ զիրաւըր հագգընտա, ֆիլիպպը շիւտիսթան վէ Վրդիպա իլէ Վերիգանըն պիր գըթասընն ֆէվզ էլ զայե միւսայիտ օլտուղու միւլթէլէմ իսթէտէ, մեմալիքի մահսուլէնի գըթաթըր հարէ (սըճաֆ) վէ միւլթէտիլէտէ (նէ բէք սըճաֆ նէ բէք սուգ) վագի պազը էյալաթը տախի պիր տերքէյէ գատար զիրաւըր մեղքիւրէյէ գապիլ օլտուղունտան, էյալաթը մեղքիւրէ էհալիսի շու հալի միւսայիտտէն իսթիֆատէ իյլէմէլիլի լաղմէտէն տիր։

Իսթիմալի ումուլի օլմալան պազը մահսուլաթ զիրաւըրտան հէր նէ գատար մէնաֆիլի քէսրէ միւլալէտէ օլունուրսատա, և դոնմի բոլիթիգ գայիտէսինձէ միւլթալա օլունուղու հալտէ, պու մագուլէ մահսուլաթըն քիւլլիյէթ իւզոք գէր օլունմասը (էքիլմէսի) ճայիլ տէյիլ տիր. չիւնքի, մահսուլաթը մեղքիւրէ, լիւզումնտէն զիրաւէ հասըր օլտուղու հալտէ, ֆիլաթճա զարուրի իլ վուղու օլան թէտէննի, զիրա (չիֆթիլի) թայիֆէսինի, մահսուլաթը մեղքիւրէ գէրինաէն ֆէրաղաթէ մեմգուր իտէճէլի տէրքեար տըր։

Պագաթ, բամուգ մահսուլու պու գապիլտէն տէյիլ տիր. զիրա, պունուս օլունուլէթի իմալիյէ, վէ ֆէվայիտի իսթիմալիյէսի, եանի, ընկեալեք ագմաշա իմալիյէն գապիլիյէթի, վէ մէնճուհաթընն նէֆատէթի, վէ նէսի վէ իմալտէ սուհուլէթի, վէ սըհէթի, վիճուտէ ֆէվայիտի, վէ իսթիմալէ ատենի սըղըթի, վէ թայանմասը բլէ պահսաւ էհս

վէնիյէթի ճիհէթիլլէ, մէլալուսաթ իմալընա սալիհ մահսուլաթը սայիլէյէ պիլ վիւճուհ ըհճանիյէթի վահիր օլտուղունտան, իսթիմալը պիր տերքէյէ շուու պունմալ տուրքի, նէվի պէշէր իլին զըտաճա պուղտալըն նէ տերքէյէ շիտտէթի լիւզումի վարիս, բամուգ տախի մէլալուսաթճա օլ տերքէյէ էհէմմիյէթ քէսպ իթմիլ օլտուղունտան, նէ գատար քիւլլիյէթըր հասըր օլաւ, զիրաւըրն իպթալիտէճէք ըստ տէլէրտէ ֆիլաթընա նօգսան արիլ օլմալաճաղը մալիւմալիւր։

Վէսրէթ իւզըն իսթիմալ վէ իսթիհաթ օլունտուղարընտան նաշի, պուղտայ իլէ բամուգ պէնինտէ միւլալէհաթը քէսմիլէ տերքեար օլմաղէ, բամուգ զիրաւըրնն մէնաֆիլի, լայըրըրա թագտիր իլին, իքիսինի տախի մահսուլաթ վէ թիճարէթինի պիր պիրինէ նիսպէթէ մուգայէսէ իտէլիւմ. Պուղտայ հէման հէր պիր մեմգի վէ մահէլտէ հասըր օլան պիր նէպաթ օլուպ, հասըրաթ վէ սարֆիլաթը արաւընտա հուսուլ միւլթալէնէյէ պազըլմայարաֆ, հէր եէրտէ քիւլլիյէթ իւզըն զիրաւըրնա սայ վէ իգտամ օլունուր. հընթա զիրաւըրնա էն աղ գապիլիյէթի օլան մեմէրէթ էհալիսի պիլէ, էն զիյատէ միւսայիտ օլան մեմէրէթ սէք. քէսըն կիսի, պաշըճա հընթա զիրինէ իպտամ իսթիլիքի մալիւմ իքէն, զիրաւըրնտա աւլա մէնֆատթ գալմայաճաֆ տէրքէյէ հընթանն ֆիլաթընա հիւ պիր վագըթ թէտէննի վագըր օլմատըրը, վէ պու տախի ումումա լիւզումի ճիհէթիլէ, քիւլլի կէլմ պիր ճօղ մըգտարը իսթիհաթ օլունտուգտան պաշա, հէր եէրտէ մըգտարը քիւլլիսի տախի աթի (կէլէճէք վագըթ) իլին իսթիլաթէն հըֆզ վէ իտալար (պիրիքտիրմէք) օլունմագ հասեպիլլէ, տայիմա միւլթէրի պուլունտուղունտան նէշէթ իսթիկի ալիքեար տըր։

Բամուղուն տախի պուղտայ կիսի քէսրէթի իսթիմալի տերքեար իքէն, պուղտայ միսիլու հէր պիր եէրտէ հուսուլի միւլթըն օլմալարաֆ, պաղը մահէլլէրէ մախսուս օլմալը վէ միւլթաթի մեթիտէ տայանմաթը, վէ նիսպէթի վէնիյէ ճիհէթիլլէ, պուղտայտան օլիւլէնիլիլիլի գաթ զիրաւէ գըլմէթալ պունունմասը, եանի, պիլիթարը, պիր գըլլէ պուղտայ պիր զուրուշիտէր իսէ, պիր գըլլէ բամուղուն օնպէլ երկիրմի զուրուշա սաթըլա պիլմիսի, վէ պու միւնասեպէթէ պուղտայ յա նիսպէթէն, մեսարիֆի նապիլիյէն տախի էհէմմիյէթի ճիհէթիլլէ, ճէմիլ զէմանտէ բամուգ զիրաւըրնն ֆայիտէսի վահիր իսէտէ, պախուսուս պիր գալ սէնիտէն պէրու Վերիգա մուհարէպէսինտէն նաշի, ֆիլաթը զիրաւէսիյէ թէրագըր իսթիկիլտէն, բամուգ զիրինտէն թայիֆէյի զիրանըն (չիֆթիլի) ֆէվզ էլ զայի իսթիֆատէ իտէճէրէլի պի իլթիպահ տըր։

Պագաթ Գալաթի Կէ Թալիսի
Ս. Գրգոր Լուսաւորչական Վրդային